

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ГАЙДУК АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО
БІЗНЕСУ

071 «Облік і оподаткування» (галузь наук – Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Василюк Марія Михайлівна

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Буртняк Іван Володимирович

Захист відбудеться «27» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	Error! Bookmark not defined.
1.1 Сутність та принципи функціонування суб'єкта малого підприємництва	Error! Bookmark not defined.
1.2 Законодавче регламентування діяльності підприємств малого бізнесу.....	Error! Bookmark not defined.
1.3 Роль і місце організації обліково-аналітичної роботи діяльності підприємств малого бізнесу	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ	Error! Bookmark not defined.
2.1 Організація облікового процесу на підприємстві.	Error! Bookmark not defined.
2.2 Синтетичний та аналітичний облік суб'єкта малого підприємництва	Error! Bookmark not defined.
2.3 Особливості звітності малого підприємства.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ	Error! Bookmark not defined.
3.1 Методика оподаткування суб'єктів малого підприємництва	Error! Bookmark not defined.
3.2 Аналіз фінансового стану малого підприємства ..	Error! Bookmark not defined.
3.3 Шляхи вдосконалення системи оподаткування малого підприємництва на основі світового досвіду.....	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	Error! Bookmark not defined.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Концептуальною основою економічного розвитку держави є розвиток і удосконалення малого підприємництва як особливого виду економічної діяльності. Українська громада все більше усвідомлює, що цей вид підприємництва є одним із найважливіших факторів розвитку національної економіки. Крім того, мале підприємництво є передумовою сучасного економічного зростання, яке базується на підприємницькій ініціативі у сфері науково-технічної та організаційно-господарської діяльності.

Сталий розвиток малого підприємництва залежить від ефективного розвитку системи управління обліково-аналітичним забезпеченням та обробкою податкових платежів з метою організації достатнього обсягу якісної, корисної та цікавої для користувача аналітичної та облікової інформації.

Наявність важливих наукових досягнень таких дослідників, як Бондар М. І., Буряк П.Ю., Бутинця Ф.Ф., Гуцайлюка З.В., Мниха Є.В., Сопко В.В., та ін., підтверджують важливість питань і проблем розвитку організації бухгалтерського обліку та системи оподаткування малих підприємств. Проте, незважаючи на проведені дослідження та сучасний стан малого підприємництва в державі, необхідно проводити теоретичні дослідження, впроваджувати на практиці нові підходи до організації обліку та оподаткування малого бізнесу за допомогою прогресивних методів.

Метою даного дослідження є аналіз сучасної практики, проблем, тенденцій, закономірностей та перспектив розвитку системи податкового обліку суб'єктів малого підприємництва в Україні та вирішення багатоаспектних проблем бухгалтерського забезпечення з метою управління малим бізнесом шляхом розробки теоретичних пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення процесу бухгалтерського обліку та оподаткування підприємства.

Для досягнення мети необхідно визначити наступні завдання :

– вивчити сутність та принципи функціонування суб'єкта малого підприємництва;

- розкрити законодавче регламентування діяльності підприємств малого бізнесу;
- визначити роль і місце організації обліково-аналітичної роботи діяльності підприємств малого бізнесу;
- дослідити організацію облікового процесу на підприємстві;
- розкрити синтетичний та аналітичний облік суб'єкта малого підприємництва;
- виокремити особливості формування звітності малими підприємствами;
- описати методику оподаткування суб'єктів малого підприємництва;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства малого бізнесу;
- визначити шляхи удосконалення системи оподаткування малого підприємництва з врахуванням світового досвіду.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітична інформація фінансово-господарської діяльності ПП «Марко ЛАЛА».

Предметом даної дипломної роботи є сукупність теоретичних, організаційних, методичних та практичних аспектів, пов'язаних з обліково-аналітичним забезпеченням малого бізнесу у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування.

Під час дослідження було розглянуто декілька методів, включаючи статистичний, порівняльний, візуальний, економічний, просторовий, статистичний та соціологічний тощо.

База даних досліджень – це нормативні акти України та країн ЄС, праці відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників, монографії, матеріали наукових конференцій, журнальні статті, звіти та інші документи суб'єкта господарювання.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (40 назв), містить 13 таблиць, 13 зображень та 1 додаток. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 65 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦВА» досліджено сутність та принципи функціонування суб'єкта малого підприємництва, розкрито законодавче регламентування діяльності підприємств малого бізнесу, визначено роль і місце організації обліково-аналітичної роботи діяльності підприємств малого бізнесу.

У розділі 2 «ОБЛІКОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ» вивчено організацію облікового процесу на підприємстві, розкрито синтетичний та аналітичний облік суб'єкта малого підприємництва, виокремлено особливості формування звітності малими підприємствами.

У розділі 3 «ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ» описано методику оподаткування суб'єктів малого підприємництва, проаналізувано фінансовий стан підприємства малого бізнесу, визначено шляхи удосконалення системи оподаткування малого підприємництва з врахуванням світового досвіду.

ВИСНОВКИ

Сфера підприємництва в сучасних умовах активізації ринкових відносин потребує все більшої уваги як дослідників, так і власне підприємців. Мале підприємництво – це особливий вид економічної діяльності, який поєднує певні творчі здібності та інноваційні стратегії підприємця. Вони базуються на незалежності, особистому ризику та майновій відповідальності підприємця та членів його сім'ї з метою отримання максимально можливого прибутку та діють відповідно до певних критеріїв, визначених та підтверджених чинним законодавством.

Усі процеси в державі регулюються відповідними законами, які разом утворюють єдину систему. Необхідно систематизувати правове забезпечення діяльності малого підприємництва з точки зору історичного, функціонального та інституційного підходів. Тому регулювання та правове забезпечення діяльності компаній та організацій, що входять до складу суб'єктів малого підприємництва, необхідні для гарантування свободи конкуренції між підприємствами та організаціями, що входять до складу суб'єктів малого підприємництва, захисту споживачів від недобросовісної конкуренції та монополізму, підвищення на законодавчому рівні конкурентоспроможності компаній та організацій, що утворюють МСБ, спрощення процедур бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності.

Організація обліково-аналітичної роботи необхідна для виконання суб'єктами малого підприємництва нормативних вимог. Вони повинні вести точний фінансовий облік і складати податкові декларації, що може бути складним і трудомістким. Організація розрахунково-аналітичної роботи необхідна для розвитку ефективного внутрішнього контролю. Власники малого бізнесу повинні мати систему стримувань і противаг, щоб уникнути помилок і шахрайства. Організовуючи обліково-аналітичну роботу, власники малого підприємства можуть розробити ефективні заходи внутрішнього контролю, які допоможуть запобігти збиткам і забезпечити достовірність фінансової звітності.

Оцінюючи діючі форми облікових реєстрів, можна зробити висновок, що МСП не повинні мати обмежень щодо обсягу облікової інформації, визначеної в рекомендованих формах. Малі підприємства повинні складати бухгалтерську звітність щомісяця. Підставою реєстрових записів є первинні документи. Господарські операції відображаються в бухгалтерському обліку в тому місяці, в якому вони відбулися. У методичних рекомендаціях передбачено два варіанти обліку: метод простого обліку та метод спрощеного обліку.

Малі підприємства при здійсненні господарської діяльності можуть використовувати такі види бухгалтерського плану рахунків: «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарської діяльності підприємств» № 291 від 30.11.99 р.; «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва» № 186 від 19.04.2001 р. На відміну від загального плану рахунків, спрощений план рахунків включає лише 30 синтетичних рахунків першого порядку.

Фінансова звітність є останнім етапом облікового процесу, а тому можна вважати, що фінансова звітність виконує характерні для бухгалтерського обліку функції, зокрема контрольну, інформаційну, аналітичну та вирішує поставлені перед бухгалтерським обліком завдання. З метою дослідження взаємозв'язку між ними необхідно з'ясувати роль і місце фінансової звітності у вирішенні поставлених перед бухгалтерським обліком завдань.

Податковими агентами з податку на прибуток є самозайняті особи, зокрема підприємці, які зобов'язані нараховувати, зберігати та сплачувати до бюджету податок на прибуток від імені фізичної особи та на витрати за виплачені у поточному році доходи і повідомляти контролюючі органи та нести відповідальність за порушення положення, встановленого законом. У процесі застосування методів спрощеного оподаткування, обліку та звітності у сфері бухгалтерського обліку та податкової звітності відбувається дерегуляція, яка характеризується надмірним обсягом та складністю.

Аналіз господарської діяльності показує ефективність використання фінансових ресурсів через швидкість обертання інвестованого капіталу, що дає загальне уявлення про ефективність діяльності підприємства. Усі показники ліквідності перевищують граничні значення у декілька десятків разів. Щодо відхилень, то всі зміни відбулися у позитивному напрямку, окрім показника абсолютної ліквідності – у звітному році він зменшився на 3,8. Це сталося у зв'язку незначним збільшенням зобов'язань у 2022 р.

Оптимізація запропонованих бухгалтерських та податкових рекомендацій можуть включати такі кроки: впровадження електронної системи бухгалтерського обліку та звітності: це забезпечує кращий фінансовий облік, включаючи сплату податків і звітність про операції, а також зменшує ризик помилок і підвищує точність даних; оптимізація податкових зобов'язань: невелику будівельну компанію можна звільнити від певних податкових зобов'язань, таких як ПДВ, якщо її дохід не досягає відповідного порогу.; використання інструментів фінансового планування: це дозволяє невеликій будівельній компанії прогнозувати свою фінансову діяльність і зменшувати ризик неочікуваних витрат; зв'яжіться з фінансовими консультантами: малий будівельний бізнес може зв'язатися з фінансовими консультантами, щоб вони допомогли зі стратегічним плануванням і прийняттям обґрунтованих фінансових рішень, включаючи оподаткування; використання програм державної підтримки. Малі будівельні компанії можуть скористатися державними програмами підтримки, які надають компаніям фінансову, консультативну та іншу підтримку; управління витратами; підвищення кваліфікації спеціалістів з бухгалтерського та податкового обліку для більш точного та ефективного ведення бухгалтерського обліку та зниження ризику помилок тощо.

Список основних джерел

11. Лукінов І. І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). Наукове видання. К.: Ін-т економіки НАН України, 1997. 456 с.
2. Економічна енциклопедія: [у 3 т.]/ голова редакційної ради : Гаврилишин Б. Д. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.
3. Лендел М. А. Теоретичні засади підприємництва: аналітичний аспект. Науковий вісник УжНУ. Вип. № 35. Ч. 1. Ужгород, 2012. С. 13-17.
4. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К.: Знання, 2001. 277 с.
5. Ланецький Я. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в Україні. URL: <http://blogs.korrespondent.net/blog/politics/3395806/>
6. Довгальова О. В. Управління малим бізнесом : підручник/ О. В. Довгальова, О. В. Балабенко: Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. – Макіївка; Донецьк: Цифрова типографія, 2011. – 298 с.
7. Сахаров В.Є, Белінська Я.В. Малий та середній бізнес. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2003. 368 с.
8. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К.: Т-во «Знання», 2008. 302 с.
9. Васильєва Л.М. Сутність суб'єктів малого підприємництва/ Л. М. Васильєва. URL: http://www.rusnauka.com/27_NII_2010/Economics/72037.doc.htm
10. Commission recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and mediumsized enterprises. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n_26026_en.htm.
11. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Закон України «Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» № 4618-VI від 23.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

13. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року» № 504-р від 24 травня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80#Text>

14. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

15. Гарасим П. М. Особливості обліку і звітності малих підприємств в контексті податкового законодавства України. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. Збірник наукових праць. 2011. № 2. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vviem/2011_2/10.pdf

16. Орлов В. О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу. Сталий розвиток економіки. 2012. № 3. С. 78–81

17. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.

18. Кравчук К. Реформа спрощеного оподаткування: переваги і недоліки, 30.10.2015. URL: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/10/30/565352/>

19. Дідоренко Т.В. Вплив міжнародних стандартів фінансової звітності на систему стратегічного обліку і аналізу підприємства. Вісник хмельницького національного університету. № 2. Том 1. 2015 (222). С.110-114.

20. Деренько О.А. Міжнародний досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва. Бізнес Інформ. 2012. № 5. С. 95–97.

21. Деркач Ю.А. Спрощені системи оподаткування: переваги, недоліки та шляхи їх усунення. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 6. С. 155–162

22. Дмитренко Н. Критерії визначення та місце малих підприємств в структурі ринкової економіки. Вісник Донецького університету. Серія: економіка і право. Донецьк. 2007. Вип.1. С. 145-150.

23. Волощук Н. Ю. Особливості розвитку малого підприємництва в аграрному секторі регіону. Науковий вісник УжНУ. Спецвип. № 22. Ч. III. Ужгород, 2007. С. 152-156.

24. Болотова Г. Спрощена система оподаткування: стислий огляд можливих змін. URL: <http://www.iepd.dn.ua/?p=3165>.

25. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку [від 19.04.2001 року № 186 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01/print1397422968999812>.

26. Збарський В. К. Місце і роль малих форм господарювання в аграрному секторі економіки України. К.: Вво НАУ, 2007. 428 с.

27. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

29. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000 року № 39 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00/print1430143324535532>.

30. Постанова «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» № 419 від 28.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>

31. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

32. Коваленко М. А. Прогнозування впливу розвитку малого бізнесу на ВВП України. Статистика України. 2016. № 2. С. 21-26.

33. Семенов А.Г., Беженар А.Г. Оцінка фінансового стану промислового підприємства. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2016. № 4-5(91-92). С. 48-54.

34. Дзюба Т.А. Аналіз фінансового стану машинобудівних підприємств Хмельницької області. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». 2016. Вип. 1(47). 2016. С. 194-197.

35. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2011. № 3. С. 204–210.
36. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2008. 552 с
37. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 483 с.
38. Кучер С.В. Особливості діяльності вітчизняних суб'єктів малого та середнього бізнесу: обліково-аналітичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 9-1. Ч. 1. С. 208-211
39. Панасюк О.В. Генезис системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні. зб. наук. пр. Нац. ун-ту держ. податкової служби України. 2013. № 2. С. 118–128 URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpnudps_2013_2_15.pdf
40. Сук Л. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу. Бухгалтерський облік в сільському господарстві. 2010. № 3. С. 36-40.